

18.08x24.89	1/2	עמוד 28	cool air	31/12/2020	75774752-4
85300 - לאומית בטכניון/פרופ' אופירה אילון - בהקשר למוסד נאמ - 85300					

למחזור את שוק העבודה

האוסטרלים מתכננים לחולל מהפכה בתחום טיפול בפסולת כדרך להתמודד עם המשבר הכלכלי שגרמה הקורונה. מה ישראל יכולה ללמוד מהם?

נטע נסים

ב-2024, תעשיית המיחזור האוסטרלית תטפל ב-650,000 טון נוספים של פלסטיק, נייר, זכוכית וצמיגים מדי שנה. חצולם: zhibik -unsplash

הירקות בלב תוכניותו להתאוששות מהמשבר הכלכלי המלווה את מגפת הקורונה.

גם דו"ח עתיד הטבע והעסקים העולמיים של הפורום הכלכלי העולמי מזהה את המעבר לכלכלה ירוקה כדו"ח להזדמנויות עסקיות שנתיות בשווי 10 מיליארד דולר, שיכולים ליצור 395 מיליון מקומות עבודה בעולם עד שנת 2030.

"הגישה שלנו בארץ שונה מעט משל האוסטרלים" מסביר ד"ר אריק ריבין, מנהל תחום פודטק וכלכלה מעגלית במינהל תעשיות של משרד הכלכלה והתעשייה. "לא תמיד בטוח שהדבר הסביבתי, היעיל והכלכלי יותר יהיה דווקא לקחת פסולת ולטפל בה בתוך המדינה. במקרה של אוסטרליה, למשל, יכול להיות שדווקא יהיה נכון יותר יהיה לשנע פסולת מסוימת לנוי זילנד לצורך מיחזור, למשל, ולטפל בפסולת ניו-זילנדית אחרת בתוך אוסטרליה".

"אנחנו מנסים לעזור לשיק למצוא את הפתרונות הכי כלכליים וגם הכי סביבתיים. זאת אומרת, אנחנו מנסים להבין למה חברות לא מיישמות כלכלה מעגלית, כי אם זה כלכלי הן אמורות ליישם ומכאן מתחיל התהליך. על סמך הפידיבקם שעלו מהשטח שמנו לעצמנו כמטרה לחשוף את התעשייה בישראל ליתרונות הסביבתיים והכלכליים שלכלכלה מעגלית", אומר ריבין. "בישראל אין מספיק ידע בנושא זה, ואנו מקווים שהנגשת הפרקטיקות המעגליות בשילוב עם הסרת חסמים רגולטוריים יאפשרו לשיק הישראלי למצוא את מלוא הפוטנציאל שטמון בגישה זו".

"חוק הארצות בישראל יכול להיות דוגמה לכלכלה מעגלית", אומר רני איידלר, מנכ"ל תאגיד מחזור הארצות תמיר. "החל משלב ייצור האריזה, הפרדה ומיון ארצות בבית התושב, תשתית מתאימה לאיסוף פסולת ארצות, מיון ומיחזור וחזרה לתחילת המעגל עם תכנון אריזה מותאמת למיון ומיחזור מיטבי. מטרת החוק להביא לצמצום כמות הפסולת הנוצרת מארצות, למנוע את הטמנתה ולעודד מיחזור של ארצות במקום העברתן להטמנה".

"החוק מטיל אחריות בראש ובראשונה על יצרנים ויבואנים בישראל, למחזור 60% מהארצות שיוצרו, באמצעות גוף מוכר", מוסיף איידלר.

היצרנים והיבואנים מחויבים להתקשר חוזית עם תמיר, כגוף מוכר שקיבל הכרה מהמשרד להגנת הסביבה, להגיש דיווח תקופתי מפורט על כמות הארצות הנמכרות, ולשלם לתמיר דמי טיפול עבור הארצות. "דמי הטיפול משמשים אותנו למימון תהליך מחזור הארצות כולו, הכולל בין היתר פריסת פחי מיחזור, מערך איסוף פסולת הארצות והסברה לתושבים ברשויות המקומיות. בחמש השנים האחרונות העברנו לרשותו חצאי מיליארד שקל למימון התהליך", מסביר איידלר. "לאחר שהארצות נאספות הן מועברות לתחנות מיון, ממוינות לחומרים השונים ועוברות למפעלי מיחזור בארץ המייצרים מהן מוצרים חדשים, כמו פלסטיק ממוחזר לאדניות, דלבים ומשטחים".

עבודה נוספים ויחזיר חומרים חשובים למשק, "אחת המסקנות ממשבר הקורונה היא שמדרשת השקעה משמעותית יותר בתשתיות בכל העולם, כיוון שאנחנו יודעים שהמשבר הנוכחי יהיו קטן ביחס למשבר שיהיה כנראה גדול יותר ושצפוי לנו בעתיד, משבר האקלים", אומר ד"ר אורי שרון, מנכ"ל האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה ומרצה למשפט ומדיניות בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן. "אנחנו מבינים שברמה העולמית והמקומית אנחנו לא ערוכים למשברים בכלל, לכן, אם אנתנו רוצים לצאת מהמשבר הכלכלי בו אנו נמצאים עלינו לעשות שניונים שיובילו להאצת הכלכלה והגדלת החוסן המערכתי לקראת העתיד".

"עלינו לנקוט בגישה שבה אנו מייצרים ומיישמים תכניות חילוץ ירוקות מהמשבר. לדוגמה, ייצור של אנרגיה מתחדשת. כך אנחנו מפחיתים את הסכנות שבמשבר האקלים, מנבירים את העמידות של המערכת ומייצרים חסונות, וגם מייצרים לשיק העבודה משרות נוספות", מוסיף שרון.

לעגל את הכלכלה

היוזמה של הקרן למיחזור באוסטרליה מתכננת להסיט יותר מ-10 מיליון טונות של פסולת ממסלולה הקבוע למערך מיחזור בתוך אוסטרליה - זאת כחלק מאסטרטגיה כוללת להפחתת סך הפסולת שמוטמנת ב-10 אחוזים, והגדלת השימוש במשאבים הקיימים בתחום באוסטרליה מ-58 אחוז ב-2017 ל-80 אחוז עד 2030.

"המיזם המתוכנן באוסטרליה עוסק, בין היתר, ביישום מודל של כלכלה מעגלית", מסביר שרון, "בכלכלה מעגלית תוצרי הלואי של תהליך אחד יכולים לשמש כמרכיבים בתהליך אחר. כך ביטולנו להגדיל את חסונות המערכת, להפחית את התלות בגורמים חיצוניים ולהשתמש במשאבים הקיימים בה". הפוטנציאל הגדול של הכלכלה המעגלית ליצירת מקומות עבודה ירוקים מוכר ומזוהר ברחבי העולם והאיחוד האירופי השם את נושא הכלכלה והמשרות

קרב לשנה לתוך משבר הקורונה יש הרבה דברים שאנחנו עדיין לא יודעים על המגפה והשפעותיה. מה שאנחנו בטוחים בו היום, זה שהמשבר שפוקד אותנו לא נוגע רק לבריאות, אלא גם משפיע על החברה, על הכלכלה ונגע כמעט לכל תחומי החיים שלנו.

לפי דו"ח מבט לתעסוקה 2020 של ארגון OECD שפורסם ביולי האחרון, ישראל היא המדינה השנייה בשיעור העלייה במספר המובטלים (כולל חל"ת) במשבר הקורונה בין המדינות המפותחות (ארצות הברית היא הראשונה). הדו"ח גם צפה ששיעור האבטלה בארץ יעלה במקרה של גל שני. תחזיות שאוששו כאשר על פי נתוני בנק ישראל נכון לתחילת חודש אוגוסט שיעור האבטלה בישראל עמד על כ-12 אחוז.

מוכן גם במדינות נוספות בעולם נסקו שיעורי האבטלה. אחת מהמדינות הללו היא אוסטרליה. שם הממשלה נקטה בצעדים שונים על מנת לסייע לתושבים כלכלית. אחד מהצעדים הללו הוא יצירת 10,000 משרות חדשות הקשורות למיחזור הפסולת במדינה. הרעיון מאחורי המיזם הזה הוא לנצל את ההזדמנות לשנות את ענף הטיפול בפסולת המיחזור שלהמדינה ואת אופן התמודדותה עם כובדו משאבים. "הרבה מאוד גופים בעולם מסתכלים על משבר הקורונה כמושגשג של הזדמנות. התפיסה הכללית היא, יש פה קטסטופה, אך במסגרתה יש גם ירידה ושינוי בדפוסי צריכת המשאבים של האוכלוסייה האנושית", אומרת פרופ' אופירה אילון, ראש תחום איכות סביבה ואנרגיה במוסד שמואל נאמן, הטכניון והחוג לניהול משאבי טבע וסביבה באוניברסיטת חיפה. "לכן כדאי לנצל את המשבר ולעשות מהלימונים לימונדה".

להפסיק לייצא פסולת

כחלק מהמיזם, הודיעה ממשלת אוסטרליה על השקעה של 190 מיליון דולר אוסטרלי (שווה ערך ל-130 מיליון דולר אמריקאי) בהקמת קרן מיחזור במדינה. צורך שעלה עוד טרם משבר הקורונה. האוסטרלים מייצרים מדי שנה כ-67 מיליון טונות של פסולת, וכמו במדינות רבות נוספות בעולם, חלק גדול ממנה נשלח לח"ל ובעיקר לסין (נכון לשנת 2017 כ-43 אחוז מפסולת המתכת, 70 אחוז מהפלסטיק ו-43 אחוז מהנייר והקרטון יוצאו לעיבוד מעבר לים). אולם בעקבות משבר הקורונה, סין ומדינות נוספות בעקבותיה הודיעו כי הן אוסרות על יבוא של פסולת זרה לשטחן.

לכן, אוסטרליה החליטה לשנות את מדיניות הטיפול בפסולת שלה עצמה. החל מינואר 2021 יכנסו לתוקף תקנות ואיסורים על ייצוא של סוגי פסולת שונים, ועד אמצע 2024, תעשיית המיחזור האוסטרלית תטפל ב-650,000 טון נוספים של פסולת פלסטיק, נייר, זכוכית וצמיגים מדי שנה. על פי הרשויות באוסטרליה, הפסקת ייצוא הפסולת מעבר לים והשינוי בתהליכי מיחזור הפסולת במדינה יעצבו מחדש את ענף הפסולת, יביאו ליצירת מקומות

17.69x4.49	2/2	עמוד 29	cool air	31/12/2020	75774753-5
לאומית בטכניוןפרופ' אופירה אילון - בהקשר למוסד נאמ - 85300					

"האתגר ביצירת כלכלה מעגלית מתפקדת הוא שינוי השיטה הלינארית בה אנו עובדים כיום", מוסיף שרון. "כל חברה מתעסקת בשלה ואין חיבורים. זה קשה, משום שהתשתית הכלכלית שלנו לא בנויה באופן הזה, ונדרשים שינויים מאוד עמוקים במבנה השוק, השחקנים והרגולציה.

אנחנו מבינים שאנחנו בנקודה בה צעדי צמצום כבר לא יעצרו את הבעיה, ימנעו את המשבר הבא ויעזרו לנו לצאת מהמשבר הנוכחי.

לכן, עלינו להשקיע ביוזמות שיניבו תשואה גבוה ויאפשרו לנו לכסות את הבור".

לא חמיד בטח שהדבר הסביבתי, העיל והכלכלי יותר יהיה לקחת פסולת ולטפל בה בתוך המדינה. תצלום: - alfonso navarro unsplash

אז המיחזור יפתור את המשבר הכלכלי?

"דבר אחד שחשוב להדגיש זה שאין פתרון אחד. קיזום תעשיית המיחזור בישראל הוא חשוב אך אין ביכולתו לפתור את כל הבעיות", אומרת אילון. "רק באמצעות תמהיל של פתרונות המכיל סט כלים שניתן להשתמש בהם, מדיניות עקבית ותמריצים נכונים נוכל להגיע ליעדים משמעותיים ושינוי. העניין הוא לייצר הזדמנויות ובעיקר לייצר תעסוקה ותעשיות טובות יותר מבחינה סביבתית ויעילות יותר מבחינת הביצועים".